

**Контрабандата на тютюневи изделия и бюджета:
ефекти за стабилността на фиска
в България и ЕС**

**Индъстри Уоч
Януари 2015 г.**

INDUSTRY WATCH
RELIABLE ECONOMIC THINKING

Съдържание

Списък на таблиците	2
Списък на графиките	3
Резюме.....	4
Въведение: обща бюджетна картина	6
Фискално значение на тютюневите изделия	7
Допълнителни фактори	12
Фискално измерение на контрабандата	16
Контрабандата: фискален ефект за България в сравнение с други европейски страни..	18
Контрабандата: ефект от „най-проблемните“ региони	21

Списък на таблиците

Таблица 1: Актуална динамика на избрани бюджетни индикатори.....	6
Таблица 2: Основни фискални показатели за България	10
Таблица 3: Динамика на приходите от акцизи върху тютюневи изделия	10

Списък на графиките

Графика 1: Динамика на бюджетните приходи в България	8
Графика 2: Динамика на постъпленията от акцизи върху тютюневите изделия.....	9
Графика 3: Дял на тютюневи изделия в общия акциз.....	9
Графика 4: Приходи от акцизи, структура към ноември 2014 г.	10
Графика 5: Ръст на цените на цигарите за последните 12 месеца (%)	11
Графика 6: Дял на тютюневите изделия в потребителската кошница	12
Графика 7: Количества тютюневи изделия обложени с акциз.....	13
Графика 8: Средни цени и ефективна акцизна ставка	13
Графика 9: Количества иззети цигари (млн. къса).....	14
Графика 10: Количества задържан тютюн за пушене (хил. кг.).....	15
Графика 11: Фискално значение на акцизите	16
Графика 12: Загуби от контрабанда на цигари и разходи за избрани социални програми - сравнение.....	17
Графика 13: Акцизи и ДДС върху тютюневи изделия като % от общите данъчни приходи в страните-членки на ЕС.....	18
Графика 14: Дял на контрабандата на цигари в общото потребление в страните-членки на ЕС.....	19
Графика 15: Фискална загуба на акциз и ДДС заради контрабанда на тютюневи изделия като % от общите данъчни приходи в избрани страни-членки на ЕС.....	20
Графика 16: Дял на контрабандните цигари в избрани български градове през 2014 г.	21

Резюме

Динамиката на икономиката след 2011 г. натрупва няколко фактора, които дават пряко отражение върху бюджетната стабилност. От една страна, след шока от глобалната финансова криза и последвалото рязко свиване на икономическата активност последва период на минимален реален растеж на БВП. Двигател на растежа през 2010-2012 бе единствено износоът. Чуждите инвестиции се свиха от рекордните 9 млрд. евро годишно до средни нива от около 1.1-1.3 млрд. евро. Заетостта спадаше през целия период до 2013 г., като едва през последната година се отчете минимален ръст. Инвестициите в основен капитал също спадаха, като през последните няколко тримесечия се отчита колеблив ръст. Към това трябва да добавим и премахването на инфлационните тенденции през последната година, както и очакванията за стабилни цени през следващите 1-3 години. От политическа гледна точка, огромно предизвикателство е да се запази фискалната дисциплина при нулева инфлация и минимален растеж, които вероятно ще доведат до стагниране на общите приходи в бюджета.

Ето защо, в следващите години борбата със сивата икономика, включително и контрабандата на акцизни стоки – ще са от ключово значение за стабилността на публичните финанси и възможността да се реализират реформи и разходни политики. В условията на бавно икономическо възстановяване и ниска инфлация, акцизите са от ключово значение за попълването на приходите в държавния бюджет. Акцизите върху тютюневите изделия се очаква да бъдат 1.8 млрд. лева през 2014 г., като облагането на тютюневите изделия формира 44.5% от всички акцизи. Постъпленията от акцизите върху цигарите представляват 6% от всички бюджетни приходи. По този начин облагането на тютюневите изделия с акциз носи в хазната приход равняващ се на 2.2% от brutния вътрешен продукт на страната.

Повишаването на акцизните ставки върху тютюневите изделия през последните години увеличи ефекта на ценовите предимства върху избора на потребителите. Една от последиците бе увеличеното потребление на тютюн за пушене (за свиване на цигари). При рязкото повишаване на акцизите върху цигарите през 2010 г. потреблението на тютюн за пушене нараства повече от 5 пъти. След последвалия спад виждаме отново увеличение през 2013 г.

Трябва да се отбележи, че акцизните ставки върху цигарите и тютюна за свиване се различават, ако отчетем доминиращите потребителски навици. При масово възприетата практика за свиване на 2 цигари от 1 г тютюн, диференциацията при ефективната акцизна ставка е повече от двойна. В резултат, крайните средни цени на масовите цигари и тютюни при еквивалентно количество от гледна точка на потребителя продължават да са различни, като ценовото предимство на тютюна се увеличава от 64 лева през 2009 до 119 лева през 2013 г.

Същевременно, данните от МВР и Агенция Митници показват рязък спад в заловените контрабандни количества цигари през 2012 и 2013 година. За 2013 г. спадът спрямо предходната година е двоен, а спрямо 2010 – близо 6 пъти. Не така стои въпросът с тютюна за пушене, където наблюдаваме значителен ръст от близо 7 пъти в заловените от Агенция Митници количества през 2013 г. Всичко това може да се разглежда и като индикатор за засилени опити за заобикаляне на плащане на акциз именно чрез нараснала търговия с тютюн за пушене – като заместител на цигарите.

Според проучване на AC Nielsen, изготвено през 2014 г., делът на нелегално продаваните цигари в България е около 20%, като се отчита леко нарастване през последните три години.

Тази оценка вероятно е консервативна, отчитайки ефекта на заместване на цигари с други тютюневи изделия, при които отчитането на необложено потребление е значително по-трудно. При тези допускания, консервативната оценка за пропуснатите (несъбрани) данъчни постъпления от потребление на тютюневи изделия са около 450 млн. лева годишно (акциз и ДДС). Това се равнява на 2% от общите данъчни приходи за 2014 г., или 0.6% от БВП.

Трябва да се отчете, че в сравнителен план несъбраните приходи от контрабанда надхвърлят или значително доближават редица важни разходни програми. В избраните сравнения, на база на проектобюджета за 2015 г. , се вижда, че например те надхвърлят общия разходи за месечни помощи за деца, или че са 10-кратно повече от общите разходи за превоз на ученици и безплатни учебници. Отчитайки макроикономическите предизвикателства, анализирани по-горе, пред потенциала за увеличаване на бюджетните приходи, възможностите за разширяване на финансирането на подобни социално-значими програми са силно зависими от мерките срещу контрабандата на тютюневи изделия.

България е страната в ЕС, в която облагането на тютюневите изделия има най-голямо значение за изпълнението на държавния бюджет, защото има най-голям принос за фиска в сравнение с другите страни-членки на ЕС. Акцизите върху тютюневите изделия генерират над 8% от данъчните постъпления в България, а ДДС върху цигарите носи 2.1% от данъчните приходи. Общият фискален принос на тютюневите изделия в България възлиза на над 10% от данъчните постъпления. По този показател България се нарежда на първо място в ЕС, изпреварвайки Румъния (6.6%) и Ирландия (5.3%). За съпоставка, във Великобритания облагането на тютюневите изделия носи 2.7% от данъчните приходи, а в Германия – 1.7%.

В резултат на високия дял на нелегалните цигари и силната фискална зависимост от тютюневите изделия, България е страната, която губи най-много приходи (в процентно изражение) заради контрабанда от всички страни в ЕС. Контрабандата на цигари коства на фиска 1.6%-2% от общите данъчни приходи, които държавата събира. По този показател България „изпреварва“ значително всички страни-членки на ЕС. Като относителен принос за бюджета, загубите за България са 3 пъти по-високи от Румъния и Полша, например, 10 пъти колкото за Германия, и около 16 пъти колкото в Холандия.

Потреблението на нелегално продавани цигари е неравномерно разпределено сред големите български градове. Най-висок е делът на контрабандните цигари в Сливен (70% от всички), в Свиленград (65%) и Сандански (49%) при среден дял за страната 20%. В София контрабандните цигари са 13.8%, в Пловдив 43%, а във Варна 18.7%. Широкото разпространение на контрабандни цигари в няколко региона на страната показва, че повишаването на събираемостта в най-засегнатите градове ще има значителен ефект върху свиването на общия дял на нелегално продаваните тютюневи изделия. Общият дял на контрабандните цигари може да падне до 15% от сегашните 20%, ако делът на контрабандните цигари в най-засегнатите 11 града се сведе до средното ниво в момента (20%). Повишаването на данъчното облагане на тютюневите изделия до средното за страната равнище в най-засегнатите градове би свиело загубите за бюджета с 25% и би донесло допълнителни 110 млн. лева приходи от ДДС и акцизи в държавната хазна.

Въведение: обща бюджетна картина

Управлението на публичните финанси е изправено пред изключителни предизвикателства през последните години. Динамиката на икономиката след 2011 г. натрупва няколко фактора, които дават пряко отражение върху бюджетната стабилност. От една страна, след шока от глобалната финансова криза и последвалото рязко свиване на икономическата активност, последва период на минимален реален растеж на БВП. Двигател на растежа през 2010-2012 бе единствено износа. Чуждите инвестиции се свиха от рекордните 9 млрд. евро годишно до средни нива от около 1.1-1.3 млрд. евро. Заемостта спадаше през целия период до 2013 г., като едва през последната година се отчете минимален ръст. Инвестициите в основен капитал също спадаха, като през последните няколко тримесечия се отчита колеблив ръст. Към това трябва да добавим и премахването на инфлационните тенденции през последната година, както и очакванията за стабилни цени през следващите 1-3 години.

От друга страна, дефлационната картина има особено силно въздействие върху бюджетните приходи. Българската данъчна система разчита относително силно на постъпления от данъци върху потреблението. Това означава, че бюджетът печели при повишение на цените, и обратно. Данните за последните 2 години и прогнозата за 2015 г. показват, че тези ефекти са дали отражение върху приходите в бюджета. Приходите от косвени данъци отчитат минимални повишения, като прогнозите за следващите години са още по-тревожни. Това оказва натиск върху разходите, имайки предвид вече реализирания свръхдефицит от 3.7% за 2014 г. и прогнозата за 2015 за дефицит от 3% от БВП.

Таблица 1: Актуална динамика на избрани бюджетни индикатори

Показател	2013	2014	2015
Средногодишна инфлация	0.4%	-1.5%	0%
Промяна в данъчните приходи (спрямо предходна година)	3.9%	4.5%	2.6%
В. Т.ч. – косвени данъци	2.2%	2.9%	1.3%
Промяна в текущите разходи (спрямо предходна година)	8.4%	3.6%	0%

Източник: Министерство на финансите

Трябва да се отбележи, че дефлационната среда, съчетана с нисък реален ръст на икономиката и липса на приходи от приватизация е уникална за новата история на публичните финанси в България. През периода след 1997 г. няколко трайни фактора водеха до ръст на бюджетните приходи. Инфлацията беше относително висока – както заради бума на цените на суровините през периода преди 2008 г., така и заради процеса на „догонване“ на цените след макроикономическата стабилизация и отварянето на българската икономика. Номиналният

ръст на икономиката беше значителен, а доходите нарастваха средно с над 10% годишно. В резултат, за 15-те години след 1997 общите приходи в бюджета нарастваха средно на година с над 8%, като само за 2 от тези 15 години сме отчитали спад (през 2009 и 2010 г.). Това от своя страна позволяваше номинален ръст на разходите.

От политическа гледна точка, огромно предизвикателство е да се запази фискалната дисциплина при нулева инфлация и минимален растеж, които вероятно ще доведат до стагниране на общите приходи в бюджета. С други думи, ще трябва да се правят бюджети без ръст на приходи и разходи, докато натискът за увеличаване на разходите в различни сфери, особено със социална насоченост, остава. От това следва, че всеки ръст на разходите може да се осъществи или чрез нови заеми, или чрез приватизация и повишаване на събираемостта. Ето защо, в следващите години борбата със сивата икономика, включително и особено – контрабандата на акцизни стоки – ще са от ключово значение за стабилността на публичните финанси и възможността да се реализират реформи и разходни политики.

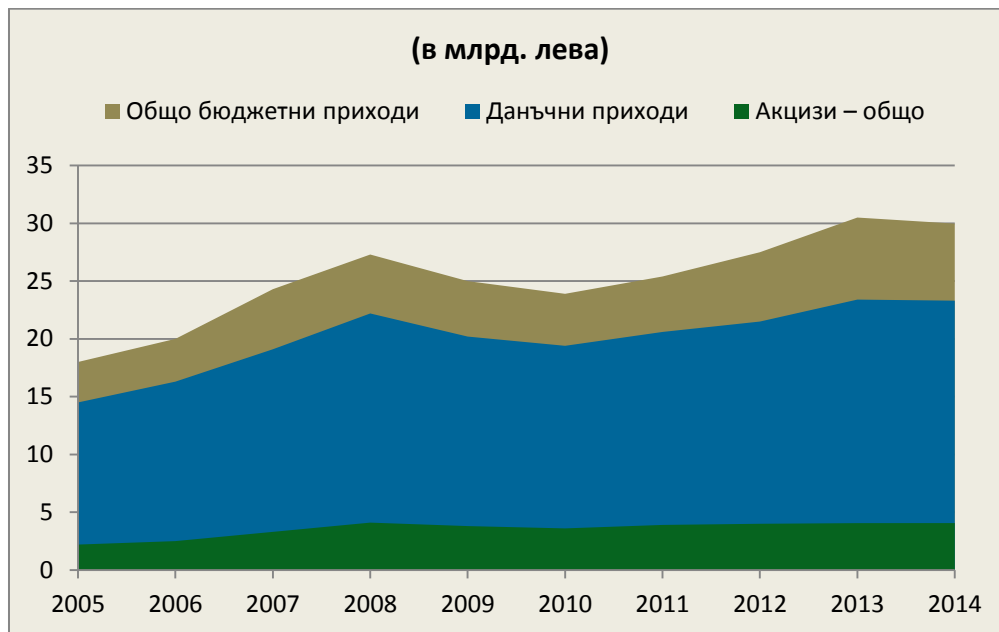
Фискално значение на тютюневите изделия

В условията на бавно икономическо възстановяване и ниска инфлация, акцизите са от ключово значение за попълването на приходите в държавния бюджет. От една страна, през последните години тенденцията е към повишаване на акцизните ставки в рамките на Европейския съюз с цел ограничаване на потреблението на тютюневи изделия. В резултат на това данъците, които включват както акцизите така и данъка върху добавената стойност, вече надхвърлят 80% от крайната цена на цигарите в България.

Приходите от данъците върху потреблението, в т.ч. и акцизите върху цигарите, са важни за финансирането на държавния бюджет поради особеностите на данъчната система в България, която разчита в голяма степен именно на косвените данъци и в по-малка степен на преките данъци в сравнение с други европейски страни. В този контекст, планирането и изпълнението на заложените приходи от акцизи играе ключова роля за овладяването на бюджетните дефицити, които станаха характерни за България в годините след настъпването на глобалната финансова криза.

В България постъпленията от акцизи възлизат на 4.1 млрд. лева през 2014 г. според предварителни оценки, приблизително колкото бяха и през 2013 г. Акцизите върху тютюневите изделия се очаква да бъдат 1.8 млрд. лева през 2014 г., като облагането на тютюневите изделия формира 44.5% от всички акцизи. Постъпленията от акцизите върху цигарите представляват 6% от всички бюджетни приходи. По този начин облагането на тютюневите изделия с акциз носи в хазната приход равняващ се на 2.2% от brutния вътрешен продукт на страната.

Графика 1: Динамика на бюджетните приходи в България

Източник: Министерство на финансите

Заради повишението на ставката върху акцизите 4.6 пъти за периода 2005-2013 средните цени на цигарите се утроиха от 2004 г. насам, което изпревари значително инфлацията в страната. Вдигането на цените на цигарите съвпадна с икономическата криза, която се прояви в резкия ръст на безработицата и стагнирането на доходите, принуждавайки домакинствата да ограничат потреблението си. Логично търсенето на нелегално продаваните цигари се увеличи драстично, а това доведе до повишаване на обема на контрабандните стоки.

През 2014 г. броят на обложените цигари е с 50% по-нисък в сравнение с 2008 г. Заради високите ставки обаче, бюджетните приходи от тютюневия акциз се увеличават с 5% спрямо 2008 г. въпреки спада на официалната консумация. Имайки предвид ангажиментите на България по линия на данъчната хармонизация, данъчното облагане на тютюневите изделия ще продължи да се увеличава в следващите години.

2014 г. беше наситена с политическа и финансова несигурност и премина под знака на дефлацията и слабото потребление, което на свой ред допълнително затрудни изпълнението на първоначално заложените бюджетни приходи.

Общите бюджетни приходи нараснаха слабо в периода януари-ноември 2014 г. достигайки 26.7 млрд. лева или само 427 млн. лева повече в сравнение със същия период на 2013 г.

Приходите от акцизи нараснаха несъществено през 2014 г., достигайки 3.7 млрд. лева към края на ноември.

Постъпленията от акциза върху тютюневите изделия също не отчетоха съществен ръст през първите 11 месеца на 2014 г., възлизайки на 1.65 млрд. лева към края на ноември. Очакванията са, че за цялата 2014 г. акцизът върху цигарите ще достигне 1.8 млрд. лева.

Графика 2: Динамика на постъпленията от акцизи върху тютюневите изделия

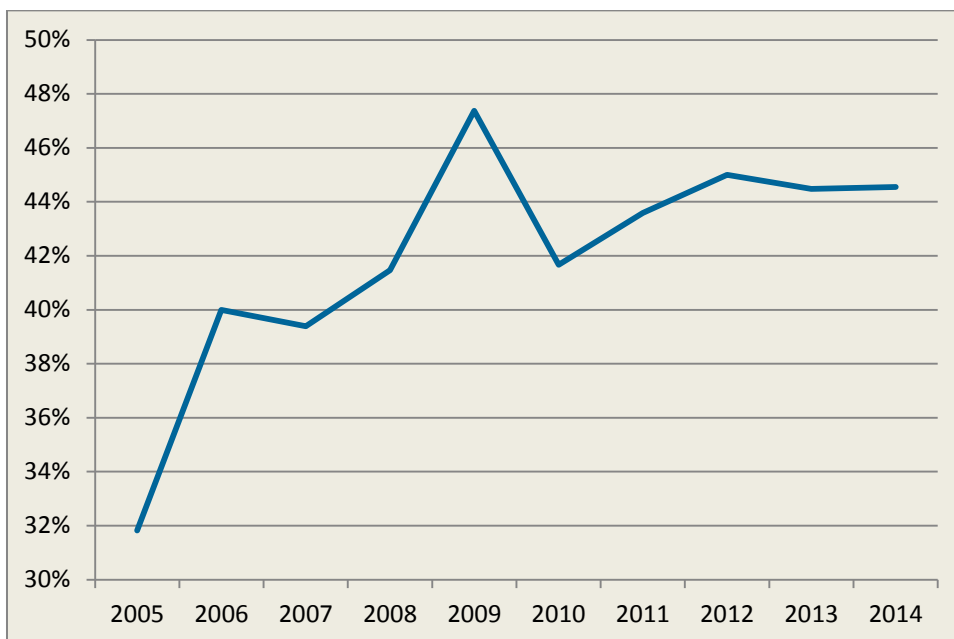

Източник: Министерство на финансите

Акцизите върху тютюневите изделия се очаква да формират малко над 6% от общите бюджетни приходи през 2014 г., но от 2007 г. техният дял в бюджетните постъпления постепенно намалява.

След като регистрират ръст от 13% през 2011 г. и 6% през 2012 г. през последните 2 години (2013 и 2014 г.) постъпленията от акциза върху тютюневите изделия на практика остават на едно равнище – около 1.8 млрд. лева или 45% от всички акцизи.

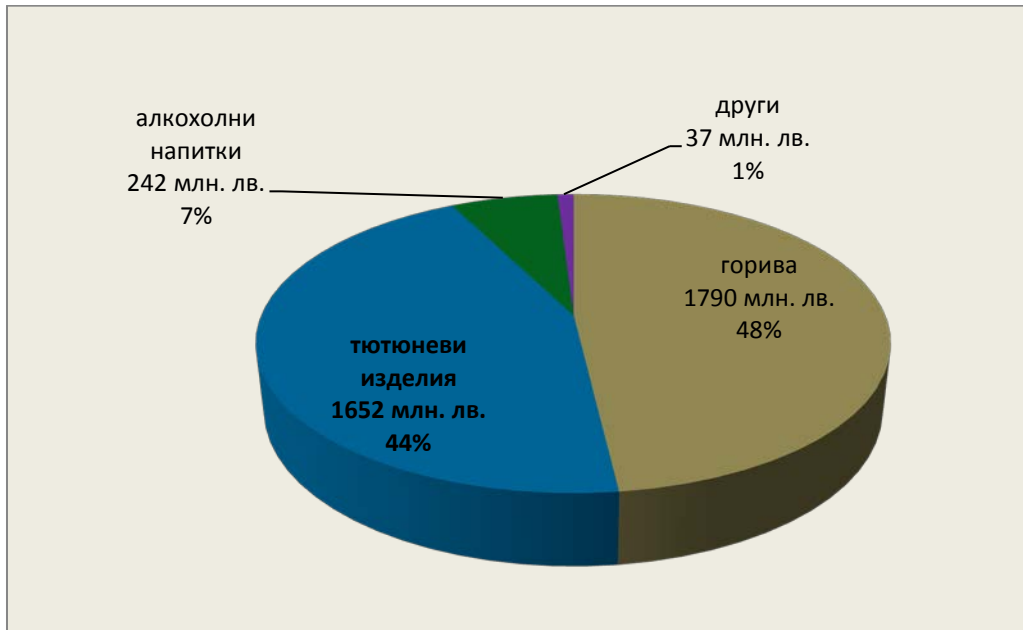
Графика 3: Дял на тютюневи изделия в общия акциз

Източник: Министерство на финансите

В България тютюневите изделия са почти толкова важен източник на акцизни постъпления колкото и горивата. Към ноември 2013 г. горивата са допринесли само 140 млн. лева повече за приходите от акцизи в сравнение с тютюневите изделия. За съпоставка, приносът на алкохолни напитки към акцизните приходи е 7 пъти по-малък от приноса на цигарите.

Графика 4: Приходи от акцизи, структура към ноември 2014 г.

Източник: Министерство на финансите

Таблица 2: Основни фискални показатели за България

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Общо бюджетни приходи	27.3	25.0	23.9	25.4	27.5	30.5	30.0
Данъчни приходи	22.2	20.2	19.4	20.6	21.5	23.4	23.3
Акцизи – общо	4.1	3.8	3.6	3.9	4.0	4.1	4.1
Акцизи – цигари (млрд. лева), лява скала	1.70	1.80	1.50	1.70	1.80	1.80	1.81
Дял на акцизите от цигари в БВП (дясна скала)	2.38%	2.55%	2.09%	2.17%	2.25%	2.25%	2.21%
Дял на акцизите от цигари в общите бюджетни приходи (дясна скала)	6.30%	7.10%	6.40%	6.70%	6.60%	6.10%	6.0%

Таблица 3: Динамика на приходите от акцизи върху тютюневи изделия

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 П
Приходи от акцизи от тютюневи изделия - млн.лв.	1715	1768	1540	1690	1803	1804	1809

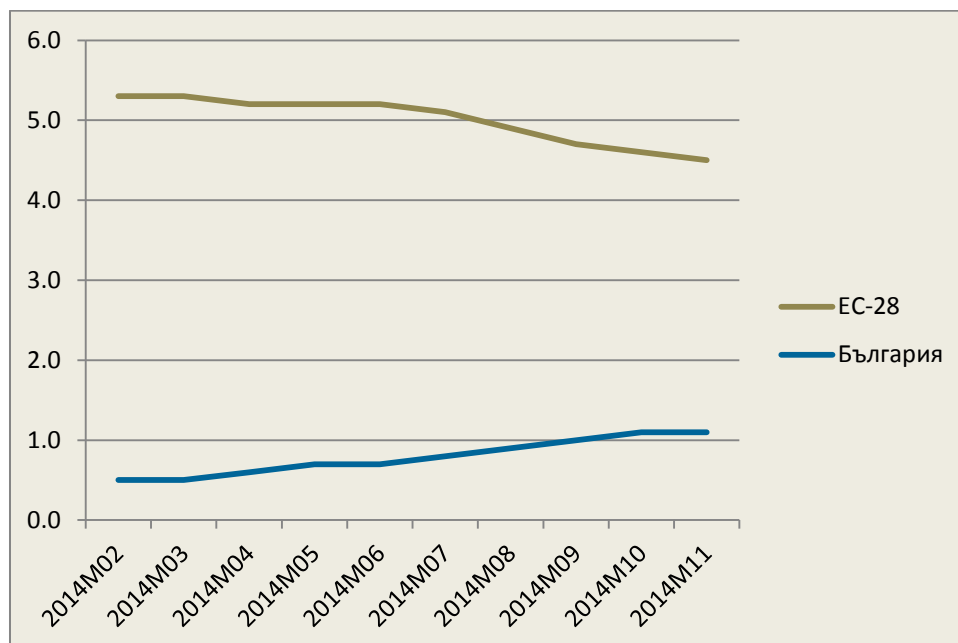
Продажби -млрд. къса	21.9	17.4	10.8	10.9	11.57	11.51	11.54
Средна ефективна ставка - лв. за 1000 къса	78.4	101.6	141	154.1	154.1	154.4	154.5

Източник: Министерство на финансите, Евростат, НСИ

Ниската инфлация и понижаването на цените на някои суровини е една от причините за затрудненото изпълнение на планираните бюджетни приходи, което на свой ред поставя в опасност фискалната стабилност в страната. В 6 от 28 страни-членки на ЕС има дефлация (понижение на общото ценово равнище) през последните 12 месеца. Най-силно изразена е дефлацията именно в България, където цените са паднали с 1.5% през последния 12-месечен период според методологията на Евростат.

Подобно е положението и при тютюневите изделия. Цените на цигарите в България са се повишили едва с 1.1% средно през последните 12 месеца или четири пъти по-бавно в сравнение с ЕС, където цените на тютюневите изделия са скочили с 4.5% по данни на Евростат. България е в третата страна с най-слабо поскъпване на цигарите в целия ЕС, като по този показател ни изпреварват единствено Швеция (0.8% повишаване на цените) и Италия, където цигарите са поевтинели с 0.4% през последните 12 месеца. За сравнение в Румъния цигарите са поскъпнали с 7.7% за 12 месеца, в Полша с 7%, а в Унгария с цели 16%. Задържането, а в някои случаи и понижението на цените на облагаемите стоки прави невъзможно изпълнението на бюджетните приходи без активни мерки по повишаване на събираемостта и намаляване на нелегално продаваните цигари в най-засегнатите региони.

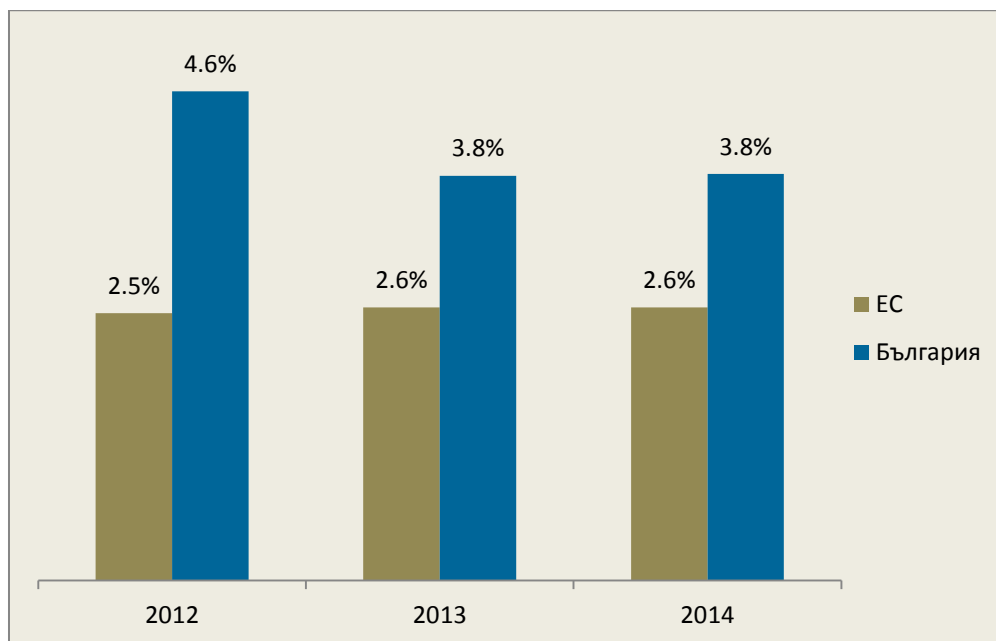
Графика 5: Ръст на цените на цигарите за последните 12 месеца (%)

Източник: Евростат

Тютюневите изделия са важен елемент от потребителската кошница на българите през 2014 г. Средностатистическият българин (в т.ч. пушачите и непушачите) отделя 3.8% от своя бюджет за цигари при 2.6% за типичния европеец. С други думи, потреблението на тютюневи изделия в България е по-високо на глава от населението в сравнение със средното за ЕС. Нещо повече, според официалната статистика България е една от 8-те страни в ЕС с най-високо потребление на цигари. От една страна, това свидетелства, че цигарите играят важна роля при планирането на личните финанси на българите. От друга страна, този факт отново напомня за важноста на тютюневите изделия като източник на бюджетни приходи, които могат да финансират важни публични функции като образование и здравеопазване.

Графика 6: Дял на тютюневите изделия в потребителската кошница

Източник: Евростат

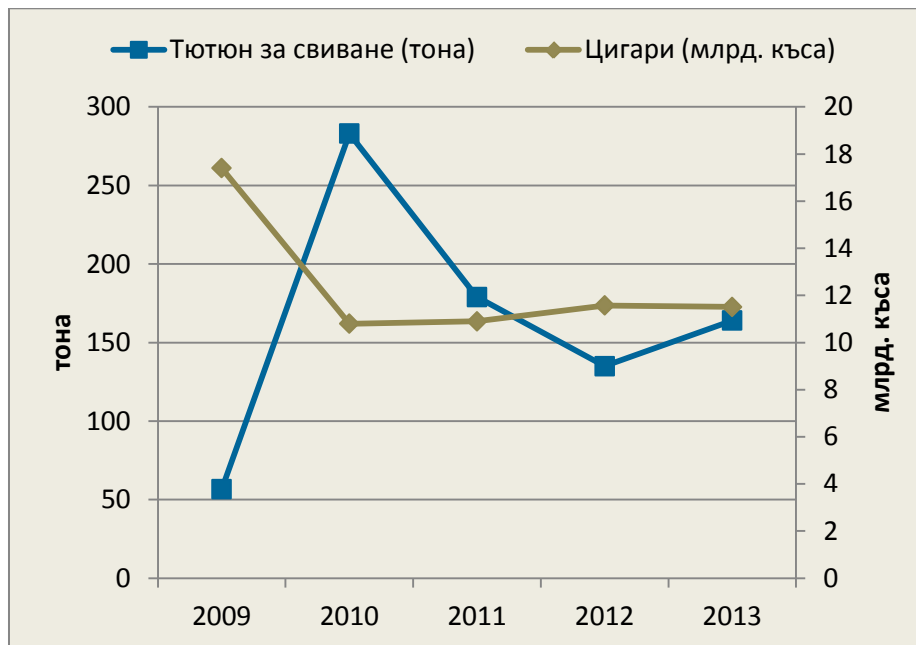
Допълнителни фактори

Повишаването на акцизните ставки върху тютюневите изделия през последните години увеличи ефекта на ценовите предимства върху избора на потребителите. Една от последиците бе увеличеното потребление на тютюн за пушене (за свиване на цигари). Тази тенденция не е изключение от общите развития на европейския пазар. Така например, доклад¹ от 2013 година за пазара на тютюневи изделия в ЕС посочва, че за десетилетието от 2000 до 2010 г. потреблението на тютюн за свиване е нараснало с 42% при общо свиване на тютюнопушенето, като само за Германия ръстът е 100%. Около 44% от спадът на потреблението на цигари в Германия по оценки в доклада е „компенсирано“ от увеличено потребление на тютюн за свиване.

¹ Matrix Insight: Economic analysis of the EU market of tobacco, nicotine and related products,

Подобен ефект се прояви и в България. При рязкото повишаване на акцизите върху цигарите през 2010 г. потреблението на тютюн за пушене нараства повече от 5 пъти. След последвалия спад виждаме отново увеличение през 2013 г.

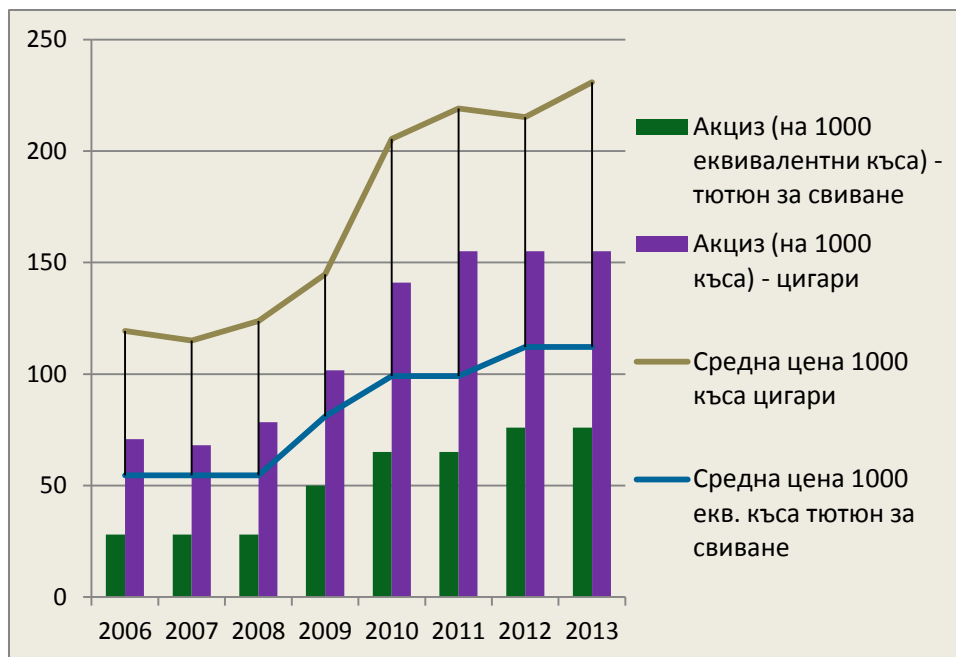
Графика 7: Количества тютюневи изделия обложени с акциз

Източник: МФ, годишни доклади за изпълнението на държавния бюджет

Трябва да се отбележи, че акцизните ставки върху цигарите и тютюна за свиване се различават, ако отчетем доминиращите потребителски навици. При масово възприетата практика за свиване на 2 цигари от 1 г тютюн, диференциацията при ефективната акцизна ставка е повече от двойна. В резултат, крайните средни цени на масовите цигари и тютюни при еквивалентно количество от гледна точка на потребителя продължават да са различни, като ценовото предимство на тютюна се увеличава от 64 лева през 2009 до 119 лева през 2013 г.

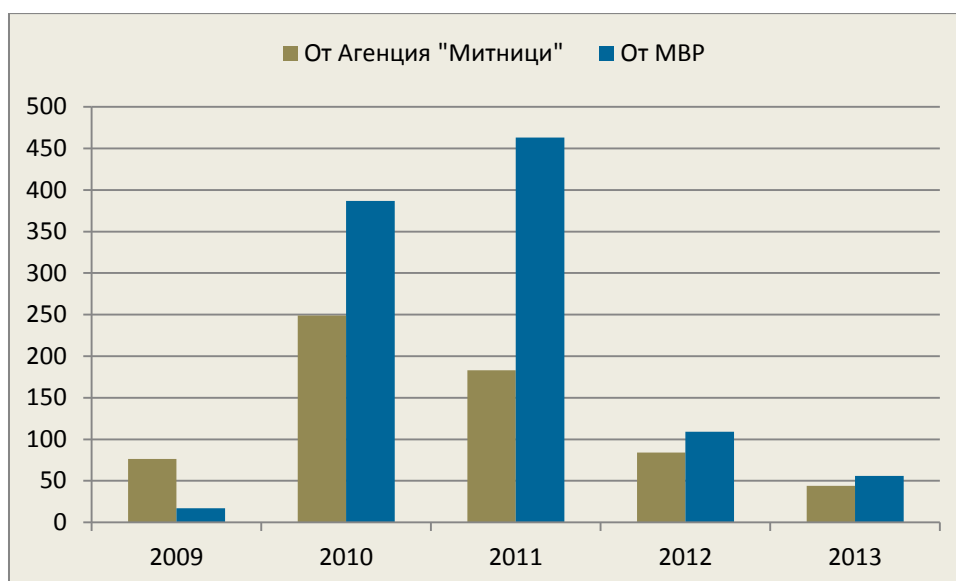
Графика 8: Средни цени и ефективна акцизна ставка

Източник: МФ, оценки на Индъстри Уоч

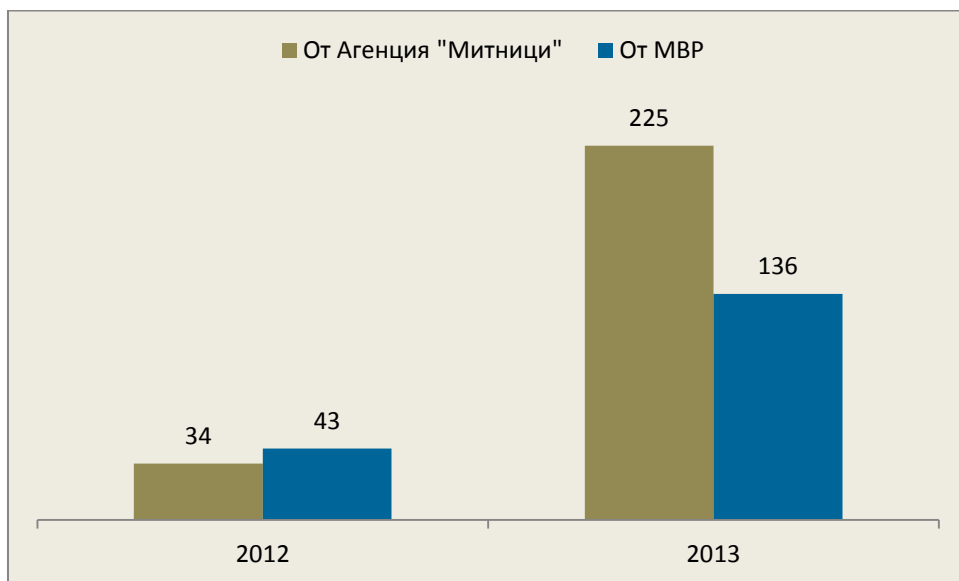
Същевременно, данните от МВР и Агенция Митници показват рязък спад в заловените контрабандни количества цигари през 2012 и 2013 година. За 2013 г. спадът спрямо предходната година е двоен, а спрямо 2010 – близо 6 пъти. Не така стои въпросът с тютюна за пушене, където наблюдаваме значителен ръст от близо 7 пъти в заловените от Агенция Митници количества през 2013 г. Всичко това може да се разглежда и като индикатор за засилени опити за заобикаляне на плащане на акциз именно чрез нараснала търговия с тютюн за пушене – като заместител на цигарите.

Графика 9: Количества иззети цигари (млн. къса)

Източник: годишни отчети на МВР и Агенция Митници

Графика 10: Количества задържан тютюн за пушене (хил. кг.)

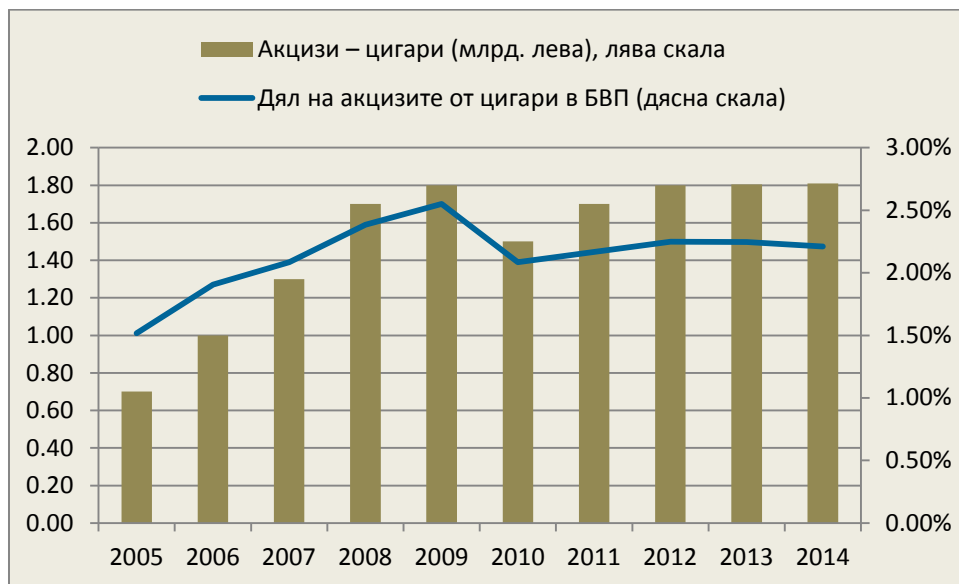

Източник: годишни отчети на МВР и Агенция Митници

Фискално измерение на контрабандата

Според проучване на AC Nielsen, изготвено през 2014 г., делът на нелегално продаваните цигари в България е около 20%, като се отчита леко нарастване през последните три години. Тази оценка вероятно е консервативна, отчитайки ефекта на заместване на цигари с други тютюневи изделия, при които отчитането на необложено потребление е значително по-трудно. При тези допускания, консервативната оценка за пропуснатите (несъбрани) данъчни постъпления от потребление на тютюневи изделия са около 450 млн. лева годишно (акциз и ДДС). Това се равнява на 2% от общите данъчните приходи за 2014 г., или 0.6% от БВП.

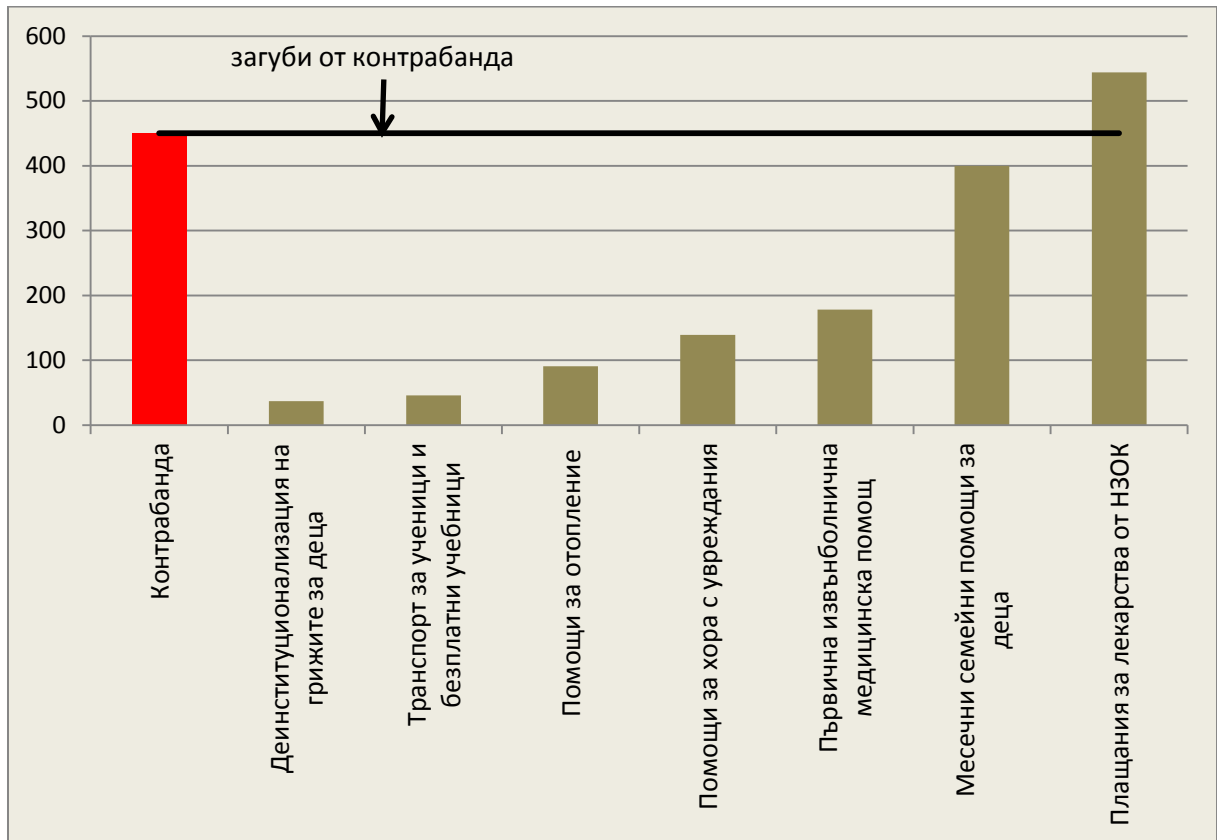
Графика 11: Фискално значение на акцизите

Източник: Министерство на финансите

Трябва да се отчете, че в сравнителен план несъбраните приходи от контрабанда надхвърлят или значително доближават редица важни разходни програми. В избраните сравнения, на база на проектобюджета за 2015 г., се вижда, че например те надхвърлят общия разходи за месечни помощи за деца, или че са 10-кратно повече от общите разходи за превоз на ученици и безплатни учебници. Отчитайки макроикономическите предизвикателства, анализирани по-горе, пред потенциала за увеличаване на бюджетните приходи, възможностите за разширяване на финансирането на подобни социално-значими програми са силно зависими от мерките срещу контрабандата на тютюневи изделия.

Графика 12: Загуби от контрабанда на цигари и разходи за избрани социални програми - сравнение

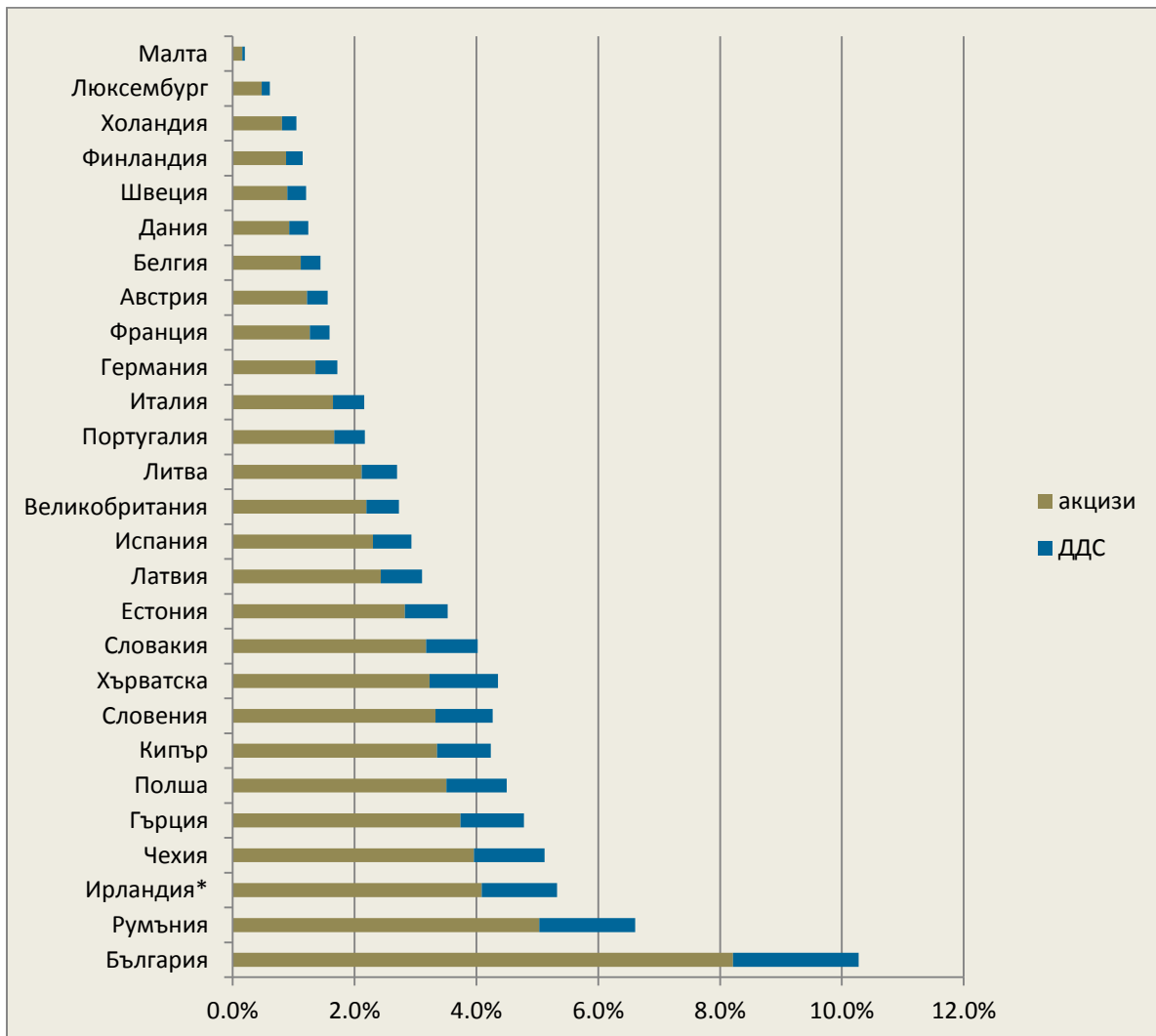

Източник: Оценки на Индъстри Уоч и данни на Министерство на финансите

Контрабандата: фискален ефект за България в сравнение с други европейски страни

България е страната в ЕС, в която облагането на тютюневите изделия има най-голямо значение за изпълнението на държавния бюджет, защото има най-голям принос за фиска в сравнение с другите страни-членки на ЕС. Акцизите върху тютюневите изделия генерират над 8% от данъчните постъпления в България, а ДДС върху цигарите носи 2.1% от данъчните приходи. Общият фискален принос на тютюневите изделия в България възлиза на над 10% от данъчните постъпления. По този показател България се нарежда на първо място в ЕС, изпреварвайки Румъния (6.6%) и Ирландия (5.3%). За съпоставка, във Великобритания облагането на тютюневите изделия носи 2.7% от данъчните приходи, а в Германия – 1.7%.

Графика 13: Акцизи и ДДС върху тютюневи изделия като % от общите данъчни приходи в страните-членки на ЕС

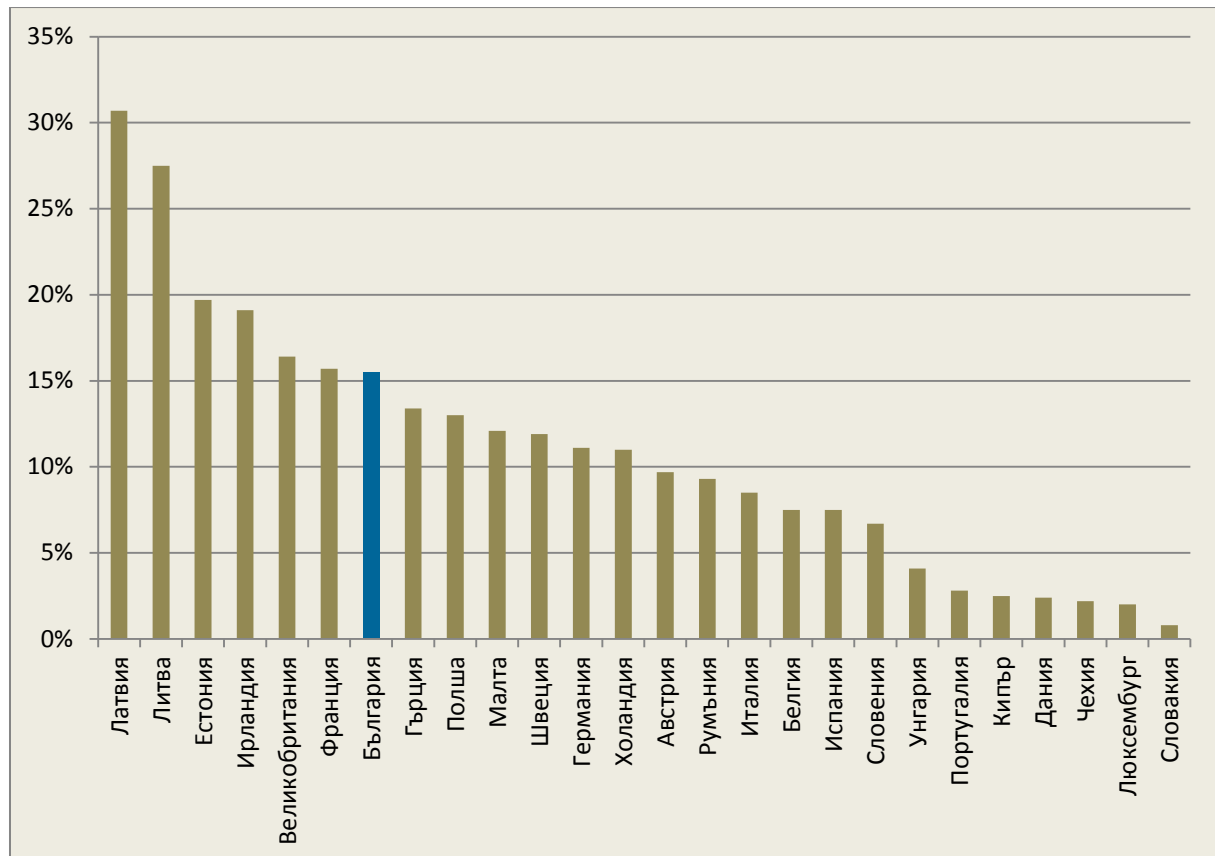

*Данните за Ирландия включват ДДС и акциз върху тютюневи изделия и алкохол

Източник: Европейска комисия, данни за 2012 г.

Същевременно, България е сред страните с най-висок дял на контрабандните тютюневи изделия в ЕС. Според актуалните данни от изследването Project Star България заема 7-мо място в ЕС с 16% дял на контрабандните цигари с равен резултат с Франция и Великобритания, „изоставайки“ единствено от Ирландия, Естония, Литва и Латвия. Нещо повече, според проучване на AC Nielsen, изготвено през 2014 г., делът на нелегално продаваните цигари в България е дори по-висок - средно около 20%. Независимо коя оценка на дела на контрабандните цигари е вярна, България е сред най-засегнатите от контрабанда страни в ЕС.

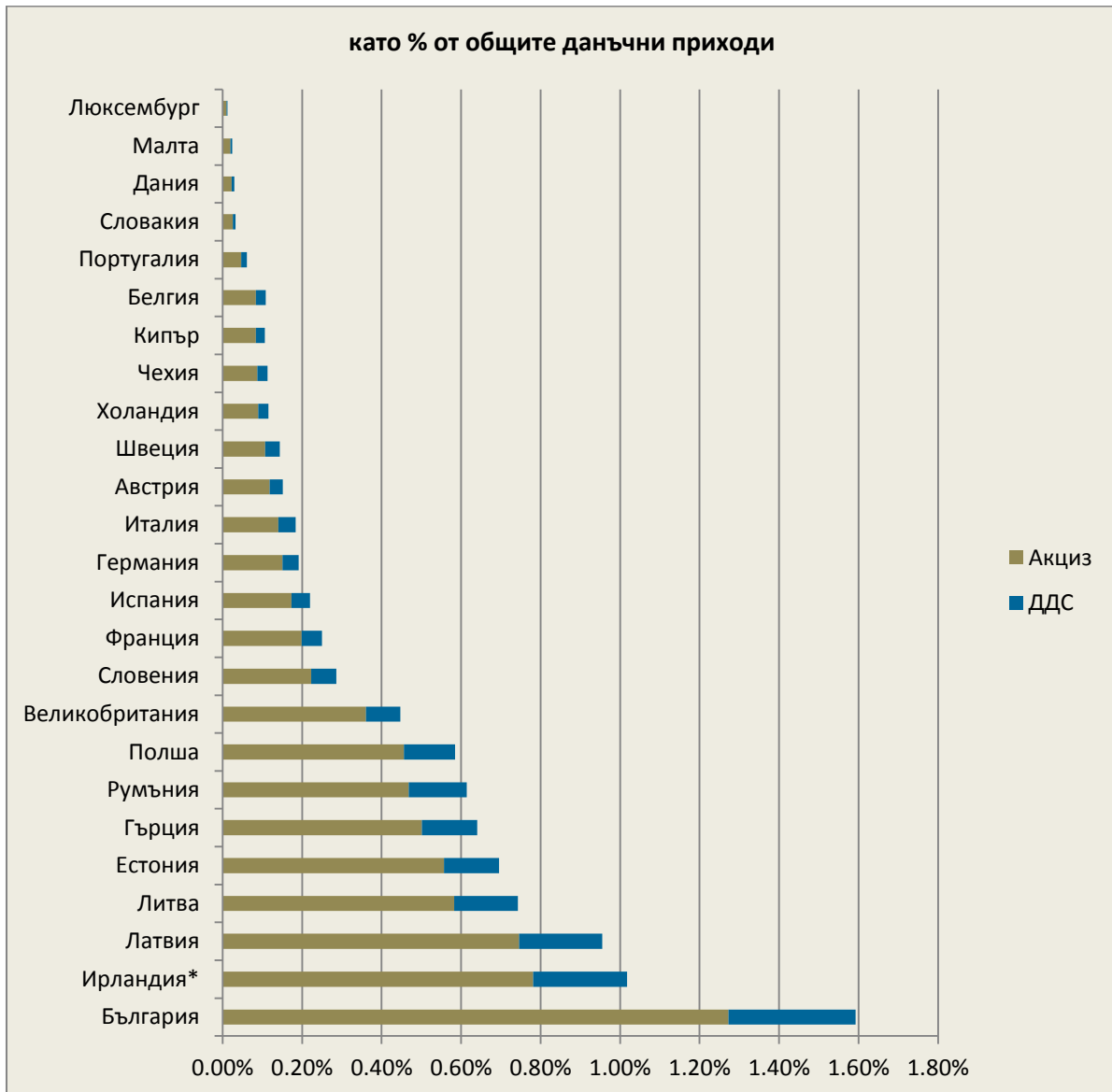
Графика 14: Дял на контрабандата на цигари в общото потребление в страните-членки на ЕС

Източник: Project Star 2012

В резултат на високия дял на нелегалните цигари и силната фискална зависимост от тютюневите изделия, България е страната, която губи най-много приходи (в процентно изражение) заради контрабанда от всички страни в ЕС. Контрабандните цигари са причината за пропуснати приходи в размер на 1.3-1.6% от общите данъчни приходи заради необложените с акциз тютюневи изделия. Допълнително, държавният бюджет губи 0.3%-0.4% данъчни постъпления заради загубите на ДДС от нелегално продаваните цигари. В резултат на това, контрабандата на цигари коства на фиска 1.6%-2% от общите данъчни приходи, които държавата събира. По този показател България „изпреварва“ значително всички страни-членки на ЕС.

Графика 15: Фискална загуба на акциз и ДДС заради контрабанда на тютюневи изделия като % от общите данъчни приходи в избрани страни-членки на ЕС

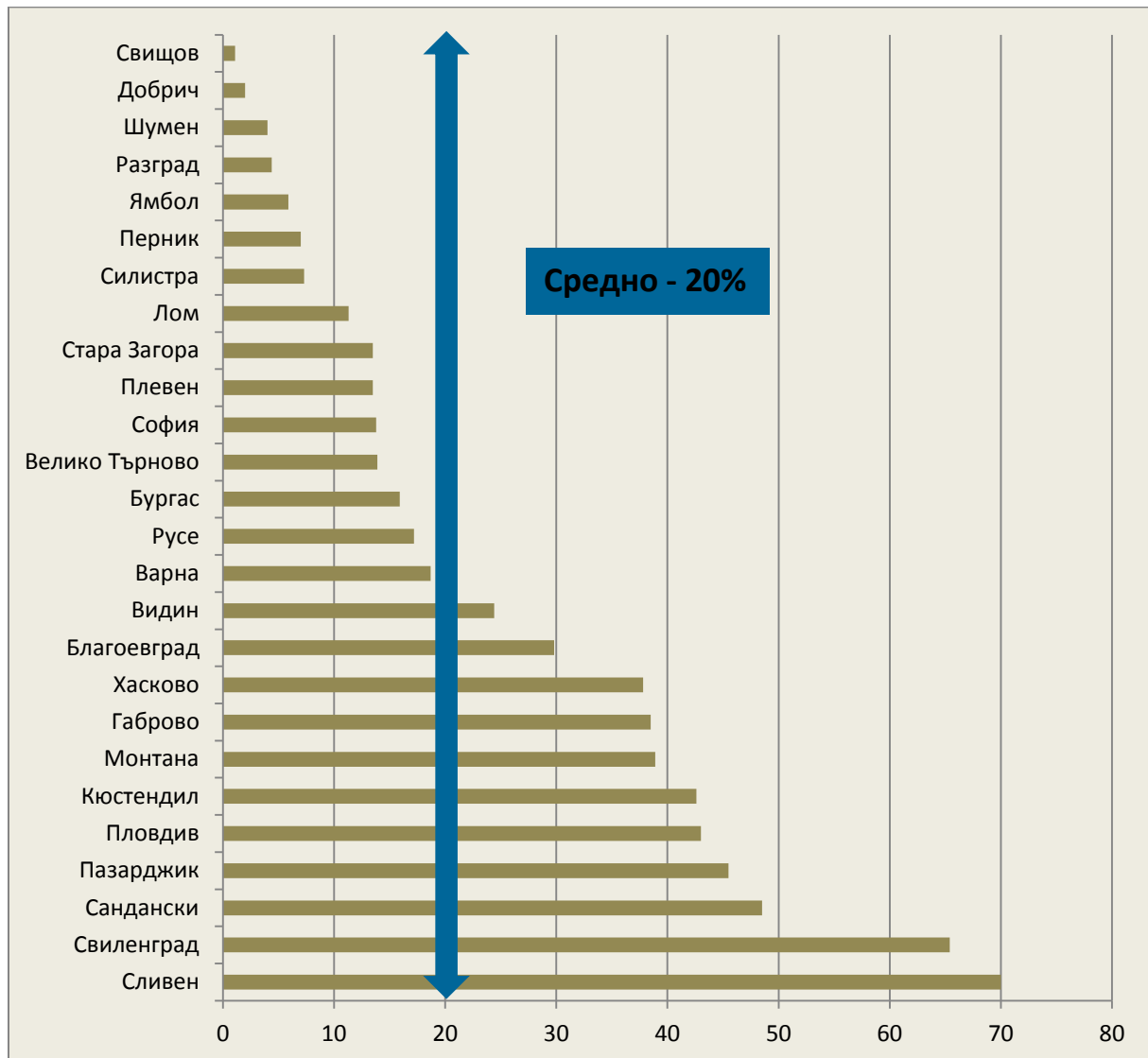
* Данните за Ирландия включват ДДС и акциз върху тютюневи изделия и алкохол

Източник: Оценки на Industry Watch по данни на Европейската комисия и Project Star 2012

Контрабандата: ефект от „най-проблемните“ региони

Потреблението на нелегално продавани цигари е неравномерно разпределено сред големите български градове. Най-висок е делът на контрабандните цигари в Сливен (70% от всички), в Свиленград (65%) и Сандански (49%) при среден дял за страната 20%. В София контрабандните цигари са 13.8%, в Пловдив 43%, а във Варна 18.7%. Широкото разпространение на контрабандни цигари в няколко региона на страната показва, че повишаването на събираемостта в най-засегнатите градове ще има значителен ефект върху свиването на общия дял на нелегално продаваните тютюневи изделия. Общият дял на контрабандните цигари може да падне до 15% от сегашните 20%, ако делът на контрабандните цигари в най-засегнатите 11 града се сведе до средното ниво в момента (20%). Повишаването на данъчното облагане на тютюневите изделия до средното за страната равнище в най-засегнатите градове би свиело загубите за бюджета с 25% и би донесло допълнителни 110 млн. лева приходи от ДДС и акцизи в държавната хазна.

Графика 16: Дял на контрабандните цигари в избрани български градове през 2014 г.

Източник: Изследване на Nielsen през 2014 г.